

Herkesin belediyesi olabilmek

R. gazeteduvar.com.tr/herkesin-belediyesi-olabilmek-makale-1703387

YAZARLAR

Yerel seçimin üzerinden çok fazla zaman geçmemişken, CEİD İzler Projesi yürütücülerinden Ülker Şener ile belediyelerimizden toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda neler bekleyebiliriz, sorusunu da kapsayan bir söyleşi gerçekleştirdik.

Plan, program, misyon, vizyon gibi kavramlar çoğunlukla bize devletin soğuk yüzünü, bürokrasinin hantal işleyişini çağrıştırıyor ve uzak duruyoruz. Oysa bu başlıklar altında ilan edilen politikaların, verilen sözlerin toplumsal yapının inşasında belirleyici gücü ve günlük hayatımızda kayda değer bir karşılığı var. Birçok sivil toplum örgütü, bizim adımıza ve bizim hayrımıza olduğu iddiasıyla kararlar alan, uygulamalar yapan yönetsel birimler katılımcı demokrasi ve eşitlikçi bir hizmet anlayışı ile iş görsünler diye çalışmalar yapıyor. Bunlardan biri Cinsiyet Eşitliği İzleme Derneği. Derneğin 3 dönemdir yürüttüğü Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Hak Temelli İzlenmesi (CEİD İzler) Projesi, bazı belediyelerle işbirliği de yaparak, yerel yönetimlerin toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlı, katılımcı ve şeffaf bir

örgütlenmeye sahip olmaları için neler yapılabilir, sorusuna yanıt arayan çalışmalar yapıyor, rehberler hazırlıyor. Bunlardan biri, Yerel Yönetimler İçin Yerel Eşitlik Eylem Planı Hazırlama Rehberi.

Yerel Eşitlik Eylem Planı cinsiyete dayalı ayrımcılıkların ortadan kaldırılması için kullanılan araçlardan biri. Yani eşitliğe dair hedeflerin, faaliyetlerin bütçeleriyle birlikte tanımlandığı, belediyeler için yol gösterici bir belge. Yerel seçimin üzerinden çok fazla zaman geçmemişken, CEİDİzler Projesi direktörü Ülker Şener ile belediyelerimizden toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması konusunda neler bekleyebiliriz, sorusunu da kapsayan bir söyleşi gerçekleştirdik.

Hazırladığınız rehber nasıl bir işlev görecek?

Her şeyden önce, belediyeler ve STK'lar adım adım bir eşitlik planı nasıl hazırlanır onu görecekler. Plan hazırlık süreçleri genellikle karmaşık süreçler olarak düşünülür. Oysa nereye ve nasıl gideceğinize dair bir tasarınız varsa plan neredeyse hazır. Rehber bunu sağlıyor işte. Karmaşık ve zor görünenin, sade ve basit olabileceğini.

Şimdiye kadar bu planı hazırlayıp uygulayan belediye var mı? Planlar uygulamada başarılı olmuş mu? Dünyadan iyi örnekler var mı?

Hazırlayıp uygulayan belediyeler var. Örneğin Mersin, İzmir ve İstanbul Büyükşehir Belediyeleri. İlçelerden Eskişehir'de Tepebaşı, Ankara'da Çankaya ve İzmir'de Karabağlar hemen aklıma gelen iyi örnekler arasında. Örneğin, Mersin Büyükşehir Belediyesi'nin planı, hem plan yapısı, hem STK katılımı hem de planın izleme ve değerlendirilmesinin yapılması anlamında iyi bir uygulama.

Önemli bir hususu da vurgulamak isterim, planlar canlıdır, öyle de olmalı. Siz yaşamın içinde olanları plana yansıttıkça, uyguladıkça, gözden geçirip güncelledikçe, hayatın akışına göre planlar da gelişir, büyür, yaşarlar. Bunun tersi de geçerli elbet, plana o ruhu veremezsek, rafta duran ölü bir dosyaya dönüşür. Sözüün özü, iyi bir plan, değişimi – dönüşümü öngörüp yöneten bu süreçte kendini de dönüştüren plandır. “Ben yaptım. Mükemmel oldu. Benim lafımın üstüne, pardon planımın üstüne plan yoktur” yaklaşımı bir planı donuk bir dokümana dönüştürür ve öldürür. Bu nedendir ki hazırladığımız rehber, canlı bir plan için fikir vermeye, yol göstermeye çalışan bir rehber.

Planın aşamaları olarak, hazırlanıyoruz, ekip kuruyoruz gibi adım adım süreci tanımlayan başlıklar var. Bunları kısaca anlatır mısınız?

Ekip işin merkezi. Bu nedenle farklı uzmanlıkları olan, birbirlerini tamamlayan, işi bu olan, bu konuda süreklilik – deneyim kazanmış kişilerin oluşturduğu bir ekip ile işe başlayacağız. İkinci önemli konu, planın ortak sorumluluğun ve ortak arzusunun bir belgesi olması lazım. Belediyeler genellikle eşitlik planlarını ya kadın hizmetlerinden sorumlu birimin ya da varsa eşitlik biriminin sorumluluğunda görüyor. Yapılan en büyük yanlış bu. Ulaşım da, sağlık da, park bahçeler de planda hedefleri, faaliyetleri ve eşitlik hayalleriyle yer almalı. Rehberde bu aşamaları detay detay tanımlıyoruz. İşin bir 'içeri' bir de 'dışarı' kısmı var, bu iki kısmı birlikte ele alan aşamalar planı bir 'bütün' haline getirir.

İçeri ve dışarı ile neyi kastediyorsunuz?

İdeal plan, eşitliği iki mecrada gerçekleştirme arzusu ile hazırlamaya başlar. Önce içeri, yani planı hazırlayan kurum. Planın sahibi yola çıkarken demeli ki, 'Ben kendimi dönüştüreğim, kurum politikalarımı, hayata bakışımı, personel ilişkilerimi...'. Sonra da hizmet sunduğu mekanı eşitlik bağlamında dönüştürmeyi planlamalı. Dolayısıyla plan dışarıdan bakınca iki farklı hedef kitleye hizmet veriyor gibi görünse de özünde tek bir gayeye hizmet veren, bütünsel bir dönüşüm – değişim belgesi olmalı. Bu bize neyi getirir? Belediyenin bir bütün olarak eşitlik arzusu sorumluluğunu üstlenerek, kendini dönüştürmesi suretiyle hizmetleri – uygulamaları üzerinden, kente ve kent halkına bu dönüşümü yansıtmasını. Kolay değil elbette ama idealde gayemiz bu olmalı.

Peki, adımlara dönecek olursak, ekibi kurduktan sonra neler olacak?

Ekibi kurduktan sonra mevcut durum analizi geliyor. Planı nasıl bir zemin üzerine inşa edeceğiz? Nerede yaşıyoruz? Yani belediyemizin kurumsal yapısı ne durumda? Hangi birimler planda öncelikle rol almalı? Kapasiteleri nasıl? Hizmet verilen alan neresi, kimler yaşıyor, özellikleri ne, eşitlik düşünüldüğünde hangi alanlarda sorunlar var? Bu gibi pek çok sorunun bu aşamada cevaplandırılması gerekiyor. Bu sorular cevaplandırılırken cinsiyetlere göre düzenlenmiş veri kullanımı önemli. Çünkü, işimiz veriyle. Başlangıç, yani çıkış anındaki veriler sağlıklı ve yeterli ise, o durumda planı kurduğunuz zemini çok iyi tanımış olursunuz? Hangi alanlarda cinsiyet eşitsizliği var, nerelerde eşitsizlik kronikleşmiş, nerelerde eşitsizliğe bağlı nedenlerden kaynaklı sorunlar başımıza dert oluyor? Bu sorunların aktörleri, sebepler ile sonuçlar arasındaki ilişkiler... Bu gibi güvenilir verilere dayalı analizler yapıldıkça güvenilir bilgi üretebilir ve planı o kadar güvenilir zemine inşa edebiliriz. Burada çok önemli bir konuyu unutmamak lazım, iyi bir sebep-sonuç analizine dayalı planın müdahale mantığı sebepleri ortadan kaldırmaya yöneliktir, aksi halde plan sonuç odaklı kalır ki, o zaman yapılan işler baş ağrısına ağrı kesici vermek gibi olur. Planın hedefi ağrının sebebini bulup, onu ortadan kaldırmak olmalı. Bu nedendir ki planlar uzun erimli ve birbirinin devamı halinde olmalıdır.

Yerel yönetim biriminin güçlü ve zayıf yönlerini tespit etmesi neden önemli?

Güçlü yönler, dayanabileceğiniz alanları gösteriyor. Neye yaslanabilirim? Zor durumda kaldığımda herhangi bir risk durumunda nereden destek alabilirim gibi sorulara cevap vermeni sağlar. Belki de plan için başlangıç noktasını gösterecektir sana.

Zayıf yönler ise müdahale edilecek alanları göstermesi açısından önemli. Aynı zamanda eşitlik idealini gerçekleştirirken önüne nelerin çıkacağını, hangi sorunlarla karşılaşacağını da gösterebilir.

Bütün bu süreçte veri toplama, tasnif etme ve kullanılabilir hale getirmenin önemi nedir?

İşimiz bilgiyle. Politika oluştururken de hizmetleri planlarken de temel araç bilgi. Bilgiyi ise verileri kullanarak, işleyerek oluşturuyoruz. Dolayısıyla planı inşa ettiğimiz tuğlaların veri olduğunu söylemek mümkün. Ee tabii, biz burada toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini

görünür kılan veriden söz ediyoruz. Örneğin, bir parkın toprak yapısındaki mineral içeriği, bölgede sıfırın altındaki sıcaklıklardaki gün sayısı orada yetiştirilecek bitkiler için veridir, ama bizi ilgilendiren veriler o parkı kullanan kadın sayısı, kadınların park içinde yaşadıkları güvenlik sorunları, parka ulaşımaları olabilir. Şayet bu verilerin sonucu oluşan bilgi kadınların parkı kullanımlarında bir eşitsizliğe işaret ediyorsa, orada plana dahil edilecek bir müdahale alanı ortaya çıkıyor demektir. Bu verileri de olup biteni izleyerek, gözleyerek ve araştırarak elde edebiliriz. Veri toplamaktan, veri analizine kadar tüm süreçlerin eşitlik bakış açısını gözden kaçırmadan planlanması ve uygulanması gerekiyor kısacası.

Katılımı çok önemsiyor rehber, bu çerçevede iç ve dış paydaşlar üzerinden katılımı biraz açar mısınız?

Plan insanlar için eşit fırsatlar sunan bir kent yaşamını ele alırken, fiziki unsurları, mekânları, soyut değerleri, iklimi, çevreyi, kültürü de dikkate alabilmeli. Bu gibi bağlamlarda eşitsizlikleri, ihtiyaçları, öncelikleri dile getirecek sivil örgütler, topluluklar hatta bireyler eşit bir kent hayatı için planda seslerini duyurmaya fırsat bulmalılar. İç paydaşlar planın hazırlanmasında mutlaka aktif yer almalılar, bunu zaten ekip kurma aşamasından başlayarak vurguluyoruz. Önce diyoruz ki 'Plan bir birimin değil, tüm kurumun planı değildir, bunun için de tüm birimlerin planda rolü, sorumluluğu olmalıdır' ama daha sonra dediğimizi bir aşama daha yükseltip 'Plan aslında belediyenin değil, tüm kentin planı olmalıdır.' İyi de nasıl? Bunun yegâne yolu, kentliyi planın aktif parçası haline dönüştürmekten geçer. Kentte yaşayanları planla ilgili bilgilendirerek 'katılımcı' sayılamayız. Paydaşlarla istişare süreçleri, görüş alma toplantıları... Bunlar elbette önemli, ama mahalleliye mahallesinde tespit ettiği eşitsizliği giderme konusunda rol, sorumluluk verebiliyor mu planımız? Hatta bu rolü uygulamak için onlara destek sunabiliyor mu? Dışarıdakilerin 'Bu plan bizim planımız' diyebilmeleri, plana sahip çıkabilmelerinin tek koşulu planın içinde, bizatihi uygulamada, izleme ve değerlendirmede sorumluluk almalarıdır. Yoksa, o plan belediyenin planı olup, uzakta bir yerde kalır öyle. Bu da zor tabii, özel katılım mekanizmalarına ihtiyaç duyuyor, ama önemli.

Rehberde oldukça detaylı vurguladığımız konulardan biri de izleme ve değerlendirme. Katılım ile birlikte işleyen bir konu bu, iç ve dış katılım ile izleme-değerlendirme birlikte planlanıp uygulanmalı. Bu yüzden bu unsurların planda özel bir konu başlığı ile yer almasını önerdik. Kurumun kendi planını izlemesi yanında, dışarıdakilerin de izlemesi gerekli ki, onlar da neyi yolunda gidip gitmediğini, bir sonraki plan dönemi için ihtiyaçları ve kendi durumlarını tespit etsinler, yani plan hem içeriye hem dışarıya ayna görevi görebilsin.

Bu planı hazırlamak yetmiyor. Uygulamada özenli olmak, karşılaşılabilecek sorunları çözmeye pratik ve adil olmak da gerekiyor anladığım kadarıyla. Ayrıca izleme, raporlama, yani fikr-i takip önemli. Biraz da bunlardan bahsedelim mi?

İzleme ve değerlendirmeyi öğrenme süreci olarak görmek gerekiyor bana kalırsa. Hem kolektif düzeyde hem de bireysel düzeyde bu böyle. Tasarlıyorsun, uyguluyorsun, bu süreçte işleyen-işlemeyen yerleri görüyorsun, etkisine bakıyorsun ve ardından bir sonraki

süreç için gereken dersleri çıkarıyorsun. Biz insanlar da öyle değil miyiz? Tasarlıyoruz, uyguluyoruz sonra beklediğim bu değildi diyoruz ve yeniden başlıyoruz. Her planlama süreci de böyledir, kendine bakmak, belediyeye bakmak, kente bakmak.

Rehbere şu adresten ulaşılabilir: <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/2423>

Funda Şenol Kimdir?

Doğma büyüme Ankara'lı. Ama aslen Niğde'li. Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde okurken basın sektöründe çalıştı. Mezun olunca akademisyenliğe geçiş yaptı. 1994-2010 yılları arasında Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde, 2010 yılından, 686 No'lu KHK ile ihraç edilene kadar Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde çalıştı. Kent sosyolojisi, kent tarihi, toplumsal cinsiyet, basın tarihi çalışma alanlarıdır. İletişim Fakültesi ve Kadın Çalışmaları Programı'nda lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri verdi. Yabancılar ve Yerliler: Başkent Olma Sürecinde Ankara (İletişim Yayınları, 2003); Sanki Viran Ankara (der), (İletişim Yayınları, 2006); Cumhuriyet'in Ütopyası: Ankara (der) (Ankara Üniversitesi Yayınevi, 2011); Kenarın Kitabı (der) (İletişim Yayınları, 2014) ve İcad Edilmiş Şehir: Ankara (der) (İletişim Yayınevi, 2017) adlı kitapları, çalışma alanlarında çok sayıda makalesi, araştırması bulunmaktadır. Şehirleri keşfetmeyi, sokaklarda yürümeyi, fotoğraf çekmeyi, arşivlerde eşelenmeyi, okumayı sever. Tuna'nın annesidir.
